

בחיי, ולכן ודאי שכוונתו היא לחזק את המתנה.

הא, שם מדובר באופן דלא קנו מיניה, אלא רק אמר "כתבו ותנו", ולכן יתכן שכוונתו היא שהקנין יהיה לאחר מיתה.

דשמואל אדשמואל לא קשיא, במיפה את כחו. מה ששמואל אמר כותבין ונותנין, מדובר שכותב לשון שמיפה את כחו, ומוסיף על מתנת שכיב מרע. ובאמת מתכוין הוא להקנות כתקנת חכמים באמירה, אלא מוסיף קנין כדי לגלות שהוא נותן בלב שלם. והגמרא ממשיכה לשאול על שמואל:

יטיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא, ויטיב רבא קמיה דרב נחמן, רבא ישב לפני רב נחמן, קא בעי מיניה, ושאלו: מי, וכי אמר שמואל "שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה"?

והא אמר רב יהודה אמר שמואל: שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים, אף על פי שקנו מידו, אם עמד, חוזר. כי היות שנתן את כל נכסיו, הרי בידוע, שלא נתן אלא מחמת מיתה. אבל אם לא עמד, קנה על ידי מתנת שכיב מרע, ולא אמרינן כיון שעשה קנין, שמא לא גמר להקנות בקנין, ואין קנין לאחר מיתה! ?

ואחוי ליה בידיה, ואשתיק. רב נחמן רמז לרבא בידו שיש לו תירוץ על שאלתו, אך לא פירשו.

כי קב, כשרב נחמן הלך, אמר רב נחמן בר יצחק, שאל את רבא: מאי אחוי לך?! לאיזה תירוץ הוא רמז בידו?

אמר ליה רבא: הוא רמז לתירוץ של במיפה את כחו, שכתב בשטר לשון של יפוי כח.

מבאר הגמרא: היכי דמי "מיפה את כחו"? מהו הלשון של יפוי כח.

אמר רב הסדא: וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא. כותב בשטר שהקנין הזה הוא תוספת על המתנה, ולמעשה הקנין העיקרי הוא מתנת שכיב מרע באמירה, והקנין בא לגלות דעתו שנותן בלב שלם, ולכן אין חסרון של קנין לאחר מיתה.

ואומרת הגמרא, כי זה פשיטא, שאם שכיב מרע כתב לזה, שהקנה באמירה לאחד, וכתב על זה שטר לברר ולאמת את המתנה, ועדיין לא מסר לו את השטר, ואחר כך כתב לזה, הקנה גם לאחר, וכתב לו בשטר, היינו דכי אתא רב דימי אמר, זה מה שרב דימי אמר בכואו מארץ ישראל לבבל:

דייתיקי, מתנת שכיב מרע, מבטלת דייתיקי, מבטלת את מתנת שכיב מרע שהיתה לפניו, ויכול לחזור בו.

אבל אם כתב וזיכה לזה, שכתב את השטר, ומסר לו, ואחר כך כתב וזיכה לזה, בדבר זה נחלקו האם אפשר לחזור:

מדרבנן לא קונה כאילו שאמר אי אפשי בתקנת חכמים. ועי' באיילת השחר שמחלק בין כוונה לקנות לכוונה להקנות.

קנין טוב והוא גם התכוין לקנות אם כן גם אצלנו שיקנה במתנת שכיב מרע למרות שרוצה לקנות בקנין. וצ"ל כיון שמתנת שכיב מרע הוי

רב אמר, ראשון קנה. ולא יכול לחזור בו.
ושמואל אמר, שני קנה, ויכול לחזור בו.

ומבאר הגמרא את מחלוקתם: רב אמר ראשון קנה, הרי היא כמתנת בריא, כי מסירת השטר היא עצמה הקנין, (82) ודעתו היתה שיחול הקנין מיד, ולא יכול לבטל את הקנין.

ושמואל אמר, שני קנה, הרי היא כמתנת שכיב מרע שיכול לחזור בו.

ואין מכאן סתירה לדינו של שמואל שאם יש קנין שמא רוצה שיקנה לאחר מיתה, כיון שאין כאן קנין גמור, שלא כתב לשון של שטר קנין אלא צוואת שכיב מרע, שנכתבה בשטר ומסרה למקבל (83), (84).

שואלת הגמרא: והא אפליגו בה חדא זמנא, לכאורה זו אותה מחלוקת שנחלקו לעיל רב ושמואל במתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין, שלפי רב יש למתנה כזאת כח של מתנת בריא, ולשמואל זו מתנת שכיב מרע [ואין חסרון של קנין לאחר מיתה כפי שביארנו לעיל].

ומתרצת הגמרא: צריכא. צריך את שני המחלוקות.

דאי אתמר בהא, אם היתה רק המחלוקת הראשונה, הייתי סבור לומר כי רק בהא קאמר רב שיש לזה כח של בריא שיחול מחיים, משום דקנו מיניה, שהיה קנין גמור. אבל בהא, דלא קנו מיניה, אבל במחלוקת השניה שלא היה קנין גמור, אלא רק צוואתו שכתב בשטר ומסר לו, אימא מודה לשמואל, היינו חושבים שמודה לשמואל שזה כמו מתנת שכיב מרע, שיכול לחזור. לכן צריך לחדש שגם כאן סובר רב שהרי הוא כמתנת בריא.

ואי אתמר בהא, אם היתה רק המחלוקת השניה, הייתי סבור לומר כי רק בהא קאמר שמואל שיכול לחזור, כיון שלא היה קנין גמור. אבל בהך, אימא מודה ליה לרב, במחלוקת הראשונה שהיה קנין, הייתי סבור שמודה שמואל לרב, שהרי היא כמתנת בריא, לכן צריכא. צריך לחדש ששמואל סובר שחוששים שרוצה להקנות לאחר מיתה.

בסורא מתנו הכי, כך שנו בישיבת סורא את המחלוקת בין רב ושמואל בכתב וזיכה לזה.

אבל בפומבדיתא, מתנו הכי, בישיבת פומבדיתא שנו דין אחר במחלוקתם, ולא הוזכרה המחלוקת דלעיל, וכך שנו:

אמר רב ירמיה בר אבא, שלחו ליה מבי רב

82. כך מבאר הרשב"ם שמסירת השטר הוי קנין

והקשה הריטב"א ואינו מחוור דלמא מסר כדי

84. על פי הרשב"ם שלא מדובר כאן בקנין ממש רק המסירה היא במקום קנין, אבל תוס' חולק, ומדובר שזיכה על ידי אחר. ולפי שיטתו צריך להעמיד שכתב יפוי כח.

שלא תהיה דייתקי קשורה על ירכו שהדין שלא קנה שאם משאיר אצלו את השטר מתנה אולי חזר בו ולא רוצה לתת אלא מיייר שנתן את השטר בפני עדים ואמר לו זכה בנכסים שנתתי